

باورهای نادرست و عوامل مؤثر در افت شیر دهی مادران مراجعه کننده به کلینه مراکز بهداشتی و زایشگاه شهرستان رشت در سه ماهه سوم سال ۱۳۷۳

دکتر سید مرتضی برهانی *

خلاصه:

جهت پاسخگویی در مورد باورهای نادرست و عوامل مؤثر در افت شیر دهی مادران مراجعه کننده به کلینه مراکز بهداشتی و زایشگاه شهرستان رشت در سه ماهه سوم سال ۱۳۷۳، ۱۵۵۸ مورد، مورد مطالعه قرار گرفت. که شامل کلینه مراکز بهداشتی و زایشگاه رشت بوده است. از میان مراجعه کنندگان فوق الذکر ۱۱۵۸ نفر از مادران (۷۴/۳٪) کودکان خود را از شیر خود تغذیه نموده اند. یکی از مهمترین عوامل مؤثر در افت شیر دهی؛ ناکافی بودن آن از طرف مادر عنوان شده است. البته به سایر عوامل دیگر هم بایستی توجه کافی مبذول گردد.

واژه‌های کلیدی: ایران، رشت، دانشگاه علوم پزشکی، باور، افت شیر دهی، شیر مادر، تغذیه.

مقدمه:

یکی از علل مهم مرگ و میر کودکان، عفونت های دستگاه تنفسی بخصوص در زمستان و عفونتهای روده‌ای تحت عنوان بیماریهای اسهالی در تابستان است (۱ و ۲). بر طبق آمار های سازمان جهانی بهداشت (WHO) در کشور های در حال توسعه سالانه یک میلیارد و سیصد میلیون حادثه اسهالی (۳) اتفاق و ۳/۲ میلیون منجر به فوت می گردد. و یکی از اثرات سوء اسهال، ایجاد سوء تغذیه در کودکان است که خود فاجعه‌ای بزرگ است. براساس آمارهای معتبر جهانی با ترویج تغذیه با شیر مادر می توان میلیون ها کودک را از خطر نیستی نجات داد و مادران را به دادن شیر مادر تشویق نمود با توجه به عوامل مؤثر در افت شیردهی می توان آن عوامل را تعدیل و مادران را به دادن شیر

تشویق کرد.

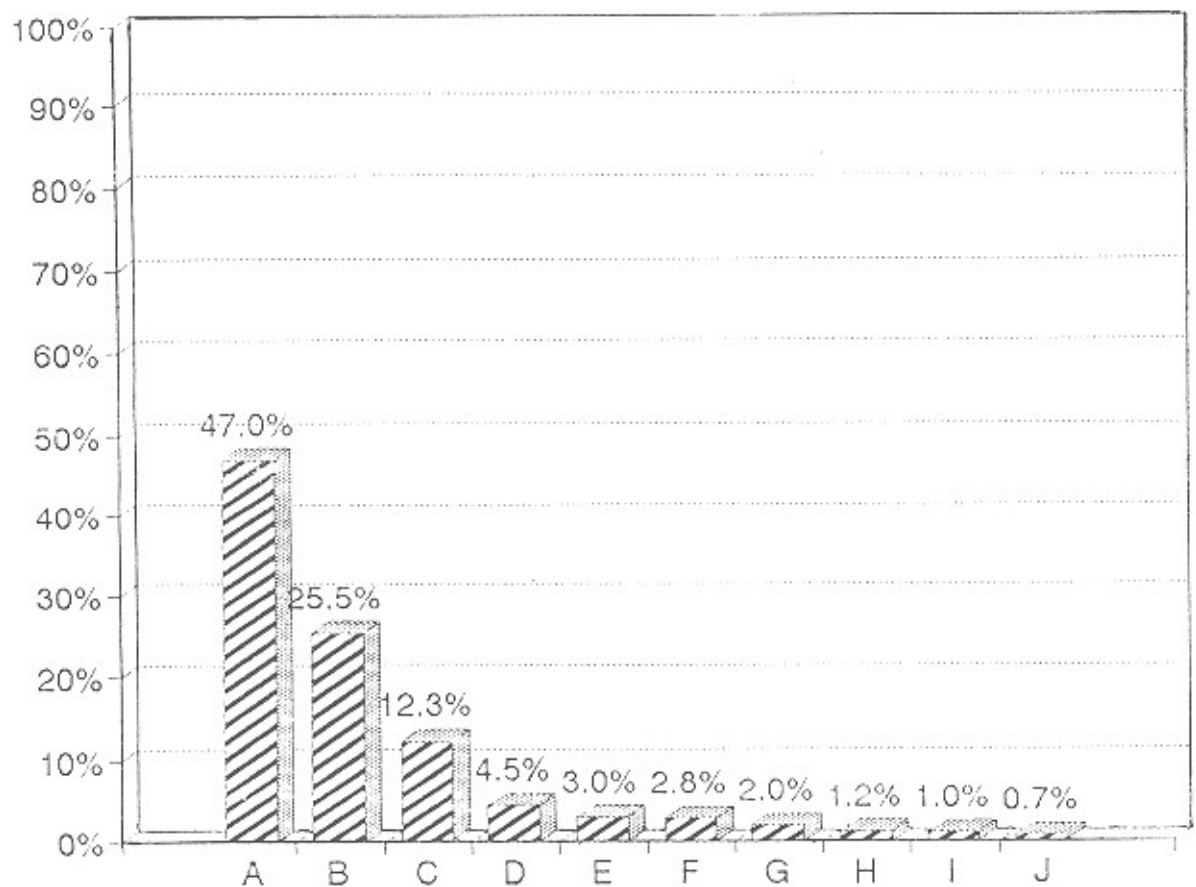
روش تحقیق:

روشی که جهت مطالعه مادران مراجعه کننده در نظر گرفته شد نمونه گیری به صورت آسان و مطالعه به روش مشاهده‌ای و از نوع توصیفی می باشد. در این بررسی پرسشنامه‌ای شامل ۲۰ سوال در زمینه افت شیر دهی آماده گردید که سئوالات مندرج در آن بصورت چهره به چهره برای مادران مطرح می شد. اطلاعات بدست آمده از پرسشنامه پس از تکمیل و کنترل موارد استخراج، نتایج بررسی و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

بحث و بررسی، نتایج:

با مطالعه سه ماهه سوم سال ۱۳۷۳ در کلینه مراکز

* استادیار و مدیر گروه کودکان، عضو کمیته ترویج تغذیه با شیر مادر، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان گیلان.

نمودار ۲ - توزیع درصدی موارد مربوط به افت شیردهی و باورهای غلط مادران شیرده .

- A - ناکافی بودن شیر مادر .
 B - اشتغال مادر .
 C - بیماری مادر .
 D - چند قلویی و یا وزن پایین موقع تولد .
 E - بیماری کودک .
 F - کاهش رشد کودک شیر مادر خوار .
 G - تب شیر ماستیت و آبسه پستان .
 H - نارس بودن کودک .
 I - ناهنجاری کودک مثل لب شکری ، شکاف کام زبان چسبیده و عقب ماندگی ذهنی .
 J - تورفتگی نوک پستان .

مهمترین عوامل مؤثر در افت شیردهی در این مطالعه عبارتند از :

- ۱ - ناکافی بودن شیر مادر . (۴۷٪)
- ۲ - اشتغال خارج از خانه مادر . (۲۵/۵٪)
- ۳ - بیماری مادر . (۱۲/۳٪)
- ۴ - چند قلویی و یا وزن پایین موقع تولد کودک . (۴/۵٪)

بهداشتی و زایشگاه رشت از بین ۱۵۵۸ مادر که بعنوان گروه هدف انتخاب شده‌اند نتایج زیر را نشان می‌دهد. از مادران فوق الذکر از بین ۱۵۵۸ نفر که بعنوان گروه هدف انتخاب شده بودند نتایج زیر بدست آمد .
 ۱۱۵۸ نفر (۷۴/۳٪) به کودکان خود شیر داده‌اند که رقمی بسیار امیدوار کننده است . ۴۰۰ نفر (۲۵/۷٪) بقیه از شیر خشک کودکان خود را تغذیه کرده‌اند .

- ۵ - بیماری کودک، (۳/۰).
 - ۶ - کاهش رشد کودک شیر مادر خوار، (۲/۸).
 - ۷ - تب شیر و آبسه پستان، (۲/۰).
 - ۸ - نارس بودن کودک، (۱/۲).
 - ۹ - ناهنجاریهای کودک مثل لب شکری - شکاف کام، زبان چسبیده و عقب ماندگی ذهنی، (۱/۰).
 - ۱۰ - تو رفتگی نوک پستان، (۰/۷).
- در رابطه با عواملی که در افت شیر دهی مادران تأثیر دارند مطالعات جهانی انجام گرفته است. در سال ۱۹۸۹ در چین مطالعات نشان می دهد که ۶۷٪ مادران معتقدند که چون شیرشان در چند ماه اول زندگی کافی نبوده اقدام به قطع شیر نموده اند. مطالعات دیگری از جمله در کشور اندونزی، برزیل، استرالیا تقریباً همین نتایج چین را نشان می دهد، (۴۷/۰).
- این تصور نادرست مادران از کافی نبودن شیر یک مشکل جهانی است. نتایج مشابه در برخی از نقاط کشور ما از جمله مشهد و زابل این موضوع را تأیید می کند که در شهرهای مذکور این رقم به ترتیب ۷۷٪ و ۴۶/۱٪ می باشد و با آمارهای مراکز بهداشتی و زایشگاه رشت همخوانی دارد.
- از دلایل دیگری که در افت شیر دهی مادران تأثیر دارد اشتغال خارج از خانه مادر است که در بررسی های اخیر رقم ۲۵/۵٪ را به خود اختصاص داده است.
- پیشنهادهات:**
- براساس نتایج بدست آمده لازم است که کمیته ترویج تغذیه با شیر مادر هر استان با همکاری رسانه های گروهی بالاترین رقم باورهای غلط یعنی تصور ناکافی بودن شیر مادر و اشتغال خارج از خانه مادر را تعدیل و در این راه قدمهای استوار بردارند. شاید بتوان امیدوار بود که در آینده ای نه چندان دور تمام مادران حداقل فرزندان خود را تا شش ماهگی از شیر خود تغذیه نمایند.
- کتابنامه:**
- ۱ - «تغذیه و اختلالات تغذیه ای در کودکان» نلسون، نلسون، برمن ریچارد، ساندیس ۱۹۹۶، ۱۵۹.
 - ۲ - «راهنمای تغذیه شیر خواران و خردسالان» مارگریت، کامردن، ایوهوف، اندر، ترجمه شفیع، ف، نوذری، پ.
 - ۳ - مجموعه آموزشی برنامه ترویج با شیر مادر: از انتشارات وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی، معاونت بهداشتی.
 - ۴ - پایان نامه دکتری خدیو پاسی، حسین. صافدل، علیرضا. بهار ۱۳۷۴، دانشگاه تهران شماره ۲۷۸.
 - ۵ - کمک به مادران شیر ده، فلیستی ساویچ، ترجمه دهقانی، پ. تیلفرشان، م. از انتشارات دانشگاه علوم پزشکی ایران ۱۳۷۲.
 - ۶ - راهنمای مهارت طبی آر آر لورنس، کمپانی موزبی ۱۹۸۹.